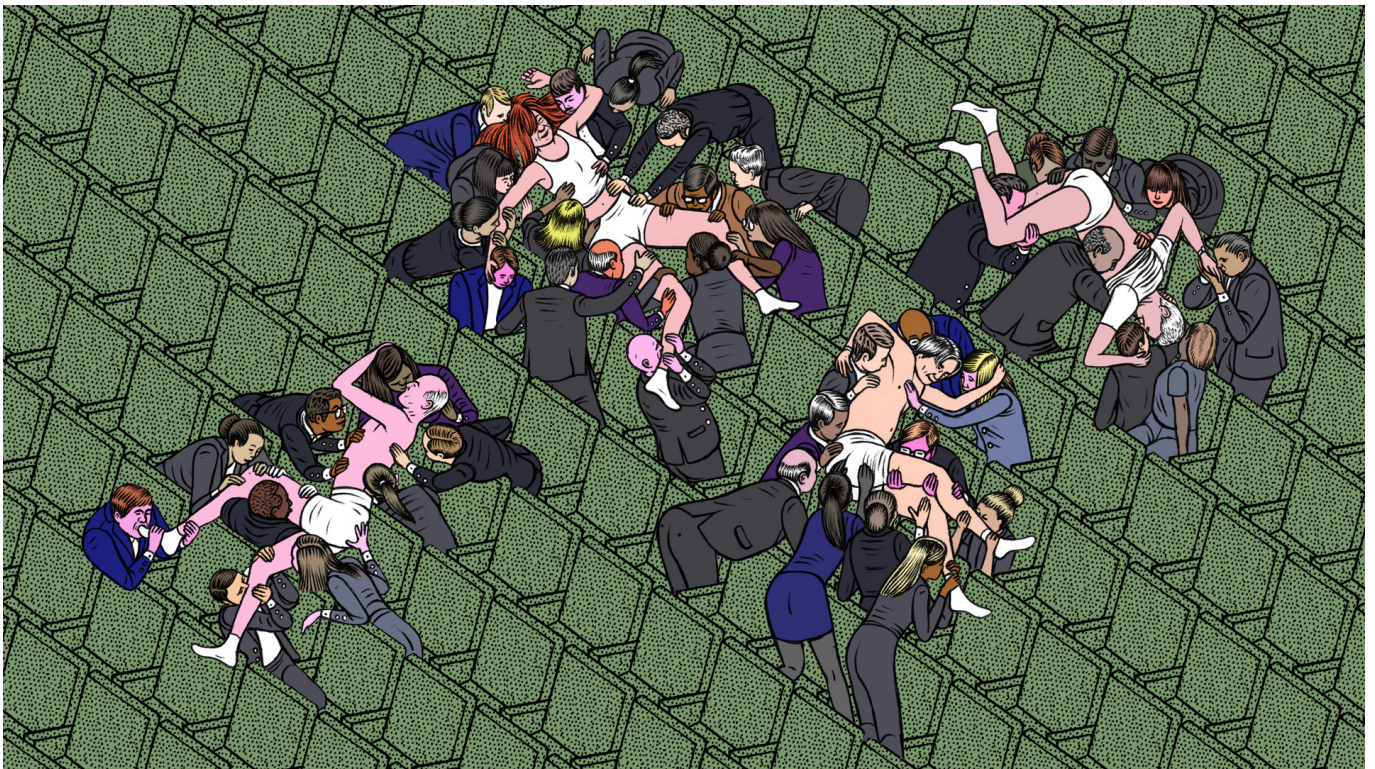

Liefdes- verklaring (voor) altijd

Lesbrief van
Het Zuidelijk
en Nicole Beutler

hzt.nl

Inleiding

Beste docent,

Binnenkort bezoekt u met leerlingen de voorstelling Liefdesverklaring (voor altijd) van Het Zuidelijk Toneel en Nicole Beutler. Deze lesbrief geeft informatie om klassikaal te behandelen, bespreken en bekijken. Zodat het verhaal van de voorstelling, en de voorliggende thema's al kunnen gaan leven in de klas.

Daarnaast bevat de lesbrief informatie over het theaterbezoek.

Deze lesbrief geeft verder inzicht in hoe de voorstelling tot stand is gekomen en werpt een blik op de achtergronden die hiermee samenhangen.

Deze lesbrief is geschikt voor bovenbouw HAVO/VWO/GYM – MBO THEATER & ARTIEST en luit aan bij de vakken Drama, CKV, Nederlands, Maatschappijleer & Burgerschap.

Heeft u vragen of opmerkingen n.a.v. deze lesbrief stuur ze dan naar: educatie@hzt.nl.

Ik wens u een fijne voorstelling en een enerverende voorbereiding toe!

Vriendelijke groet,

Ilirish Kensenhuis
hoofd educatie
Het Zuidelijk Toneel

Over *Liefdesverklaring (voor altijd)*

René van 't Hof, Cas Enklaar, Marien Jongewaard, Maureen Teeuwen: Deze doorgewinterde toneelspelers vertegenwoordigen vele decennia aan ervaring in de Nederlandse theaters. Na een lange relatie met het publiek maken zij de balans op. Jarenlang keken we naar hen, nu kijken zij terug.

Het begon allemaal met het beroemde stuk *Publikumsbeschimpfung* uit 1966, waarmee toneelschrijver Peter Handke een discussie aanging met zijn publiek en hen bestookte met beledigingen. In 2014 draaiden Magne van den Berg en Nicole Beutler het stuk 180 graden. *Liefdesverklaring*, een voorstelling met zes jonge spelers in samenwerking met het Vlaamse Fabuleus, was een hartverwarmende ode aan het publiek. De voorstelling werd een groot succes.

Het vervolg

Liefdesverklaring (voor altijd) met een ervaren cast is het vervolg.

Doorleefder, diepgravender en rauwer. Zoals in elke lange relatie is ook de liefde tussen acteur en publiek niet zonder strijd.

Regisseuse Nicole Beutler en toneelschrijver Magne van den Berg lieten zich door de tekst van Peter Handke inspireren voor het stuk 'Liefdesverklaring (voor altijd)' bij Het Zuidelijk Toneel. Geen scheldkanonnade deze keer, maar een warm en oprecht eerbetoon aan het trouwe theaterpubliek. Een draai van honderdtachtig graden, veren in de broek.

CREDITS

concept en regie: Nicole Beutler & Magne van den Berg
tekst: Magne van den Berg
spel: René van 't Hof, Cas Enklaar, Marien Jongewaard, Maureen Teeuwen / Antoinette Jelgersma
muziek: Gary Shepherd
kostuum: Daphne de Winkel
lichtontwerp: Stan Bannier
scenografie: Janne Sterke
assistent scenografie: Elisabeth Ruijgrok
artistiek assistent: Justa ter Haar
regie-assistent: Diederik Kreike

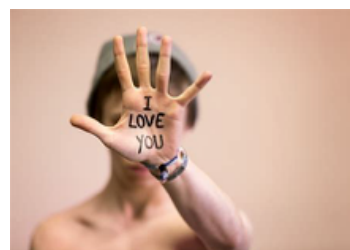
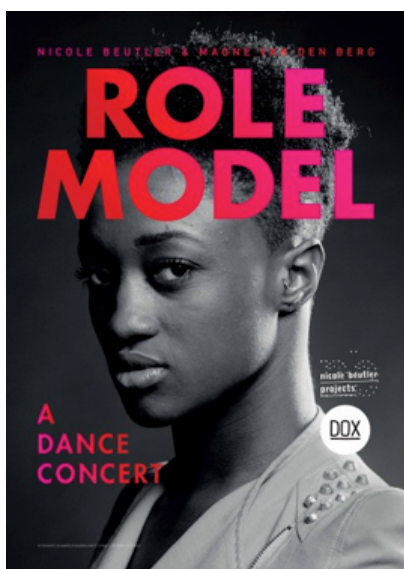
productieleiding: Marije Evers
technische productie: HP Hulscher
productie tournee: Emmalot Morel
lichttechnicus: Tom Ijpelaar
geluidstechnicus: Guido Langendoen

verkoop: Marie-Anne Rudolphi, Bregtje Radstake
zakelijke leiding: Sanne Boersma, Sophie Lamboo
marketing en publiciteit: Mayke Klomp, Stan van Herpen, Charissa Wirken, Leonie Dijkstra

productie: Nicole Beutler Projects, Het Zuidelijk Toneel, Rudolphi Producties
met dank aan: Piet Menu, Janine Brogt, Het Nationale Theater
met steun van: Fonds Podiumkunsten
fotografie portretten: Caroline Bijl
fotografie campagnebeeld: Sanne van de Elzen
scène fotografie: Anja Beutler
vormgeving campagne: Connie Nijman
teaser: MILLK / Mink Pinster
illustratie HZT: Tim Enthoven

Over de makers

Na 1: SONGS (2009), PIECE (2011), LIEFDESVERKLARING (2014) en ROLE MODEL (2018) is dit de vijfde intensieve samenwerking tussen Magne van den Berg en Nicole Beutler. Een duo dat beeldend, sterk inhoudelijk en muzikaal theater maakt. Onmisbaar in de samenwerking is ook Beutlers vaste componist Gary Shepherd, die de voorstelling voorziet van een dragende soundtrack.

DE REGISSEUR OVER DE VOORSTELLING

„Het stuk is een ceremonie, Het is gelaagd, complexer, diepgravend en filosofischer dan het stuk met jongeren. Er is een voorkant en een achterkant op toneel, we spelen met backstage. En er is veel verbeelding. Herinneringen komen voorbij, maar het is geen documentaire.”

— Nicole Beutler — Brabants Dagblad 1/11/'18

OVER NICOLE BEUTLER

Choreograaf, curator en theatermaker Nicole Beutler (1969) komt na een studie Beeldende Kunst aan de Kunstacademie in München (Duitsland), tevens haar geboorteplaats, naar Nederland om een opleiding te volgen aan de School voor Nieuwe Dansontwikkeling in Amsterdam. In 1997 studeert ze hier af.

Van 2004 tot 2009 werkt Beutler binnen LISA, een collectief van theatermakers in Amsterdam, maar sinds 2009 heeft ze haar eigen organisatie NBprojects. Hier realiseert ze haar projecten en naast performances zijn dat bijvoorbeeld ook installaties, boeken, conferenties, lezingen en festivals. Het werk van Beutler verhoudt zich altijd tot de wereld en bevat vaak menselijke vraagstukken. Deze vraagstukken benadert Beutler met subtiële humor.

Het verlangen om ruimte en voorwaarden te creëren voor ontmoetingen, uitwisseling en reflectie binnen de kunstsector maakt dat de activiteiten van NBprojects vaak voorbij de grenzen van de gevestigde disciplines beeldende kunst, dans en theater gaan. Beutler onderzoekt zo de zeggingskracht van dans binnen de context van performance en theater.

Om deze reden gaat Beutler ook vaak samenwerkingen aan met kunstenaars uit andere disciplines. Een voorbeeld hiervan is de voorstelling *Antigone* in samenwerking met poppentheatermaker Ulrike Quade.

Andere recente werken van Beutler zijn *Piece* (in samenwerking met Magne van den Berg), *2: Dialogue with Lucinda*, *1: Songs* (in samenwerking met Sanja Mitrovic en Gary Shepherd) en *Les Sylphides*.

Voor *1: Songs* ontving Beutler de VSCD Mimeprijs. Het werk van Beutler is vaak te zien op internationale festivals en podia, zoals de Nederlandse Dansdagen in Maastricht, Sadler's Wells in Londen, Otoño en Primavera in Madrid en Side Step Festival in Helsinki.

Naast artistiek leider bij NBprojects is Beutler ook curator. Ze curateert samen met Marijke Hogeboom van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten en Andrea Bozic jaarlijks het event *WE LIVE HERE: An Academy*.

Eerder, in 2011, curateerde ze *BACK TO NATURE* en *Gardening #1* met het Goethe Instituut in Amsterdam en van 2008 tot 2010 was ze medeverantwoordelijk voor het programma van het *Something Raw Festival* van Theater Frascati. Tevens werkt Beutler regelmatig als gastdocent en artistiek adviseur voor de School voor Nieuwe Dansontwikkeling en Mimeopleiding, beide onderdeel van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten.

Over het theaterbezoek

Waarschijnlijk hebben lang niet alle leerlingen ervaring met het theaterbezoek. En voor wie dat wel heeft is het altijd fijn om te weten wat er als publiek van je wordt verwacht.

We willen je daarom vragen om een aantal zaken met de groep te bespreken zodat iedereen goed voorbereid is en het theaterbezoek een ervaring zal zijn die een blijvende interesse oproept.

Theaterregels

- Op tijd aanwezig zijn.
- Mobiele telefoons uit.
- Jassen en tassen niet mee de zaal in en geen petten op in de zaal.
- Zo dicht mogelijk bij het speelvlak gaan zitten.
- Geen luid commentaar en/of gepraat.
- Geen etenswaren, snoep, drinken en kauwgom in de zaal.
- Niet tijdens de voorstelling de zaal verlaten.
- Respect en aandacht voor de voorstelling.
- Applaus graag na afloop van de voorstelling.

Begrip

Jongeren waarderen regels beter wanneer zij die begrijpen. Het kan helpen om uw leerlingen de volgende vragen voor te leggen:

- Wat is het verschil tussen kijken naar een film of kijken naar een theatervoorstelling?
- Welke regels zou jij bedenken voor het publiek?

Al het voorgaande lijkt erg vanzelfsprekend. Toch blijkt dat leerlingen zich vaak onvoldoende realiseren wat het betekent dat acteurs zich 'live' voor hen inspannen.

Dit vraagt om een andere houding van het publiek dan bijvoorbeeld een bioscoopbezoek.

Als de voorstelling verstoord wordt, is dit niet alleen storend voor het overige publiek, maar ook voor de acteurs. Dit alles wil uiteraard niet zeggen dat er nooit op een voorstelling gereageerd mag worden! Soms wordt immers bewust de reactie van het publiek uitgelokt.

Natuurlijk kan er gelachen worden, of mogen leerlingen reageren op scènes die expliciet om een reactie vragen. Een voorstelling bezoeken is natuurlijk ook vooral: plezier hebben!

Begeleiding

Wij rekenen erop dat u voor voldoende begeleiding van de leerlingen zorgt. Wij denken aan 1 volwassen begeleider per 15 leerlingen. De begeleider is verantwoordelijk voor deze groep leerlingen en zal moeten ingrijpen zodra dat nodig is.

Dit is wanneer ander publiek last ondervindt of wanneer de spelers gestoord worden.

Als u weet dat er leerlingen zijn die onrust kunnen veroorzaken of een geheugensteuntje nodig hebben, dan verzoeken wij u hen extra te begeleiden en er zelf tussen te gaan zitten.

Tekstfragment

Uit de opening van *Liefdesverklaring (voor altijd)*

1 – enter Cas, formeel en toch innemend

Cas: goedenavond
 u bent welkom
 u bent hier
 u bent hier welkom
 u bent hier welkom bij ons
 dit stuk is een liefdesverklaring

2

Cas: u zult hier dingen horen
 u zult hier dingen zien
 u zult hier niets horen wat u niet al gehoord hebt
 u zult hier niets zien, wat u niet al gezien hebt
 u zult hier niets horen, van wat u hier altijd gehoord hebt
 u zult hier niets horen, van wat u hier altijd gehoord hebt
 u zult dingen horen die u kent
 u zult dingen horen die u niet kent
 u zult hier dingen herkennen
 u zult ons begrijpen
 u zult ons ongrijpbaar vinden

3

Cas: u zult het met ons eens zijn
u zult het niet met ons eens zijn
u zult het liever wel dan niet met ons eens zijn
u zult het liever niet dan wel met ons eens zijn
wij zullen het hoe dan ook oneens zijn

4

de anderen van achter gordijn komen langzaam erbij, vlnr Mau/Mar/Cas/Re

Cas: er wordt u hier niets voorgespiegeld
wij spreken open tot u
u wordt aangesproken
u zult aangesproken worden
u zult zich ergeren als u niet aangesproken wilt worden
wij zullen spreken
u niet
wij kennen de lengte van dit stuk
u niet
wij weten wat ons te doen staat
u niet
wij weten welke tijd wij hier samen gaan doorbrengen
u niet
wij weten welke boog we gaan bewandelen
u niet
u ondergaat
u weet van niets
wanneer u hier naar binnen stapt
weet u van niets
u weet niet hoe u uw tijd hier door gaat brengen
u weet niets van onze tijd

5

met elkaar denken

Cas: is een uur hier zestig minuten
Allen: zijn negentig minuten anderhalf uur
is twee keer drie kwartier lang
en blijkt vier uur om te vliegen
is 1 uur en 10 minuten avondvullend
is uw tijd hier dezelfde tijd als de onze
staan wij in hetzelfde tijdperk
doet de tijd ertoe
Rene: de tijd staat stil
vanaf het moment dat u ging zitten

6

unisono

Allen: u woont hier geen toneelstuk bij
vanavond hebt u dat idee niet nodig
dit hier is geen andere wereld
dit hier is de wereld
en de wereld is dit

u speelt hier de hoofdrol
u bent het middelpunt
u bent het waar alles om draait
u bent het waarom wij het doen
u bent de protagonist
wij de figuranten

Recensie van eerder werk

Liefhebben, contact maken en je kwetsbaar opstellen, dat is nu de uitdaging. – LIEFDESVERKLARING (2014)

uit: Volkskrant, 21 november 2014, Mirjam van der Linden

Door de zinnen van Handke te recyclen en op een bepaalde manier te vertolken, krijgen ze anno [nu] een andere betekenis. LIEFDESVERKLARING zegt eigenlijk: wat wij doen, is veel gevaarlijker en beangstigender dan wat Handke deed. Aan verbaal geweld zijn we tegenwoordig gewend. Liefhebben, contact maken en je kwetsbaar opstellen, dat is nu de uitdaging.

(...)

In feite willen Beutler en Van den Berg met hun dansante en muzikale aanpak van de tekst hetzelfde bereiken als Handke: betrokkenheid van het publiek. Dat we er zijn. Dat lukt ze formidabel.

(Mirjam van der Linden, Volkskrant over LIEFDESVERKLARING – 2014).

Opdrachten

Opdracht 1: wie is het publiek?

Liefdesverklaring (voor altijd) is een ode aan het publiek. Maar wat is een publiek eigenlijk precies? Wanneer ben je publiek? Zodra je het theater inloopt, zodra je op de tribune zit? Of ben je al publiek vanaf het moment dat je een kaartje koopt? En wanneer stop je met publiek zijn?

EEN FILOSOFISCH ONDERZOEK NAAR 'HET PUBLIEK'

- Zet de hele klas in een publieksopstelling aan één kant van de klas (schuif ook de tafels aan de kant) daar tegenover plaats je één iemand op een stoel.

Vraag: Wie is er op dit moment publiek? Waarom? Leg uit

- Bedenk met de hele klas 5 bewegingen die te maken te hebben met liefde, zet die achter elkaar. De hele klas kent nu een korte beweging-reeks.
- Iedereen gaat weer naar de publieksopstelling, alleen gaan de leerlingen niet zitten maar op hun stoel maar gaan ze er op staan. Behalve 1 iemand, die gaat daar tegenover op een stoel zitten. Degene die op een stoel staan doen tegelijkertijd de beweging-reeks (eventueel op muziek). Daarna mogen ze weer zitten.

Vraag: Wie was er nu publiek? Waarom? Leg uit.

Vraag: Stel diegene op de stoel had er niet gezeten, maar jullie deden wel de beweging-reeks, was er dan sprake van theater? Waarom wel of niet?

- Deel de groep op in 4 groepjes, elk groepje gaat aan de slag met een ander vraagstuk:
 - Vanaf wanneer ben je publiek en tot wanneer duurt het?
 - Wat is de functie van het publiek?
 - Wat is het verschil tussen goed en slecht publiek?
 - Wie is er belangrijker de acteur of het publiek?

Kom weer samen en bespreek de vragen gezamenlijk, laat het groepje dat zich met de vraag heeft bezig gehouden eerst vertellen wat ze hebben besproken.

(Een filosofisch onderzoek gaat niet om het vinden van het juiste antwoord maar door samen hardop te denken, beter te kunnen nadenken over een bepaald vraagstuk. Spoor de leerlingen dan ook aan om niet bang te zijn om het foute antwoord te geven.)

Opdracht 2: ontmoeten, dragen en duwen

Alle vier de acteurs zijn mimers, dat betekent dat hun vertrekpunt om tot spel te komen eerder beweging is dan tekst. Hoe kun je in beweging iets vertellen wat niet met woorden kan?

CHOREOGRAFIEOPDRACHT (grote / open ruimte nodig)

- Laat de leerlingen zelf tweetallen maken. Zet ze klaar aan een kant van de ruimte . De lijn die zou ontstaan als ze recht naar voren lopen is hun speelruimte.
- Ga tegenover elkaar staan met je handen tegen elkaar, zet je voeten wat meer naar achter, geef gewicht aan elkaar, houd balans en probeer op deze manier naar de overkant te lopen.
- Probeer nu hetzelfde maar dan gehurkt met je onderrug tegen elkaar en je armen verstrengeld.
- Bedenk 3 manieren om de ander naar de overkant van de ruimte te verplaatsen, denk aan dragen, duwen, trekken, balans, etc. Laat ze eerst verschillende mogelijkheden onderzoeken, daarna 3 kiezen.
- Laat een aantal aan elkaar zien. Benoem welke spannend, mooi, leuk zijn om naar te kijken en waarom. Benoem ook met elkaar welke betekenis er ontstaat.
- Nu gaat elk duo een choreografie maken door op de lijn van de ene naar de andere kant af te wisselen tussen hun 3 manieren van verplaatsen. Dit gaan ze vastleggen, zodat ze het kunnen herhalen. Speel met wanneer wordt de ene en wanneer wordt de ander verplaatst. Wissel af in tempo, wanneer gebruik je versnelling en vertraging.
- Presenteer de choreo's (eventueel op muziek).
- Bespreek met elkaar wat voor verhalen er ontstaan door de bewegingen.

Opdracht 3: een ode aan jezelf

In de voorstelling wordt rechtstreeks tegen het publiek gepraat, en spreken de acteurs hun dankbetuiging aan hen uit. Zonder het publiek, bestaat er geen theater, ze zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Net als jij en je eigen lichaam.

LICHAAM SCANNEN EN VISUALISEREN

- Laat de leerlingen op hun rug op de grond liggen met hun ogen dicht. Begeleid hen in het scannen van hun eigen lichaam, hoe ontspannen is hun lichaam? Waar raakt het lichaam de grond. Geef aandacht aan je voeten, hoe ontspannen zijn ze? Enkels, kuit, knieholtes, dijbenen, etc.
- Stel je voor dat je lichaam van boter is en heel langzaam smelt het tot een plasje op de grond, alleen een klein hard balletje onder de navel blijft over. Je kunt nu niets meer bewegen, je bent er alleen maar. Vanuit dat balletje bouw je jezelf weer langzaam op (heel rustig, tijd geven om het te visualiseren). Ga nu in je hoofd elk lichaamsdeel weer af en bedenk waar het allemaal goed in is.

Schrijf een dankbetuiging aan je eigen lichaam

Benoem elke lichaamsdeel apart, en benoem wat dat lichaamsdeel goed kan of wat het kenmerkt.

In de tekst van Liefdesverklaring zit veel herhaling, daarom begin je elke zin met "Ik heb.." en dan een lichaamsdeel, "die.." vervolgd met waar dat lichaamsdeel goed in is of wat het kenmerkt.

voorbeeld:

Ik heb vingers, die wijzen naar wat mij opvalt, die ringen dragen en daar vaak mee spelen tot het op de grond valt.

Ik heb handen, die benadrukken wat ik wil zeggen, die soms iemand per ongeluk aanraken, soms expres. Die hele kleine knoopjes uit elkaar kunnen halen. Die nog nooit geslagen hebben. Die vastpakken, loslaten, grijpen, typen, knijpen, kriebelen en troosten.

Ik heb een buik, die mij vertelt of ik teveel gegeten heb maar ook of ik een juiste keuze heb gemaakt.

- Vraag iemand om het voor te dragen aan de klas.

Achtergrondmateriaal:

<https://youtu.be/bdHtKAZ5CJc> – Trailer Liefdesverklaring (voor altijd)

<https://www.bd.nl/tilburg/in-tilburg-liefdesverklaring-van-de-acteur-publiek-ik-hou-van-jul-lie~a3813632/> – Artikel over Liefdesverklaring (voor altijd) door Joost Goutziers in het Brabants Dagblad.

<https://vimeo.com/111520069> – Trailer Liefdesverklaring

Deze lesbrief bevat onder andere informatie afkomstig van nbprojects.nl, dansmagazine.nl, ammodo.org en het Brabants Dagblad.